

JAVASLATOK A KÖZÉP-KELET EURÓPAI RÉGIÓ ENERGIAKÖZÖSSÉGEINEK TÁMOGATÁSÁHOZ

A 2022. június 1-jén, Budapesten tartott, energiaközösségekről szóló közép- és kelet-európai regionális Irány az 55%! műhelytalálkozó alapján.

HÁTTÉR

Az EUKI "Az Európai Zöld Megállapodás végrehajtása Közép- és Kelet-Európában" című projekt részeként megtartott "Regionális műhelytalálkozó az klímasemleges üzleti kezdeményezésekről az Irány az 55%! csomag keretében, különös tekintettel a közösségi energiára" című műhelytalálkozót közösen szervezte a Magyar Természetvédők Szövetsége (MTVSZ), a Climate Action Network (CAN) Europe és a csehországi Centre for Transport and Energy (CDE). A műhelytalálkozón közösségi energiával foglalkozó különböző érdekelt felek vettek részt, köztük tanácsadók, civil szervezetek, önkormányzatok és vállalkozások. A műhelytalálkozóról itt olvashat bővebben: <https://mtvsz.hu/en/news/2022/06/1-2-june-2022-cee-regional-workshop-bp-fit-for-55-package-community-energy>

AZ UNIÓS JOGSZABÁLYOK ÁTÜLTETÉSE

A 2019-ben elfogadott *Tiszta energiát minden európainak csomagon*¹ keresztül vezette be az Unió a jogszabályaiban az *energiaközösségek*² fogalmát, nevezetesen a polgári energiaközösségek és a megújulóenergia-közösségek fogalmát. A tagállamoknak 2021-ig át kellett volna ültetniük a két vonatkozó uniós irányelv energiaközösségeket érintő szabályait. Ez a folyamat még nem fejeződött be, a REScoop.EU oldalán található Transposition Tracker³ (átültetési nyomkövető) segítségével követhető.

- Az átültetési folyamatnak **átláthatónak és ismétlődőnek** kell lennie, mivel az energiapiac új terület a fogyasztók számára, a fogyasztók új szereplők az energiapiacon, az energiaközösség pedig új szervezeti forma a közép-kelet-európai régióban.
- **A kiszámítható jogi környezet** két okból is kulcsfontosságú az energiaközösségek számára:

¹Tiszta energiát minden európainak csomag: https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-strategy/clean-energy-all-europeans-package_en

² https://energy.ec.europa.eu/topics/markets-and-consumers/energy-communities_en

³ Transposition Tracker: <https://www.rescoop.eu/policy#transposition-tracker>

- a közösségi alapú döntéshozatal időigényes, de bizalmat épít a tagok között;
- Növeli a közösségek döntéshozókba vetett bizalmát.
- **A szabályozási tesztkörnyezet** jó eszköz a helyi energiamegosztást támogató új szabályozás tesztelésére. A kísérleti közösségi energiaprojekteknek szükségük van a tesztkörnyezetre az engedélyezésre, a működésre, az adatmegosztásra, a szerződéskötésre, a könyvelésre stb. vonatkozó új szabályok teszteléséhez. De nem csak a műszaki szabályozások, hanem az üzleti jog, különösen a nyilvántartásba vétel, a működés vagy az adózás szabályai tekintetében is szükség lenne ideiglenes mentességre.
- **A fogalommeghatározások** helyes átültetése alapvető fontosságú, és nem merülhet ki a RED II nyelvezetének egyszerű másolásában. Ezeknek a fogalommeghatározásoknak a tagsági elvekre és a hatékony ellenőrzésre kell összpontosítaniuk, de nem korlátozhatják a tevékenységeket, jogi formákat vagy területi tevékenységeket. A közösségek számára lehetővé kell tenni, hogy a helyzetüknek leginkább megfelelő jogi formák közül választhassanak.
- A "szövetkezet" szónak a közép- és kelet-európai régióban más a jelentése. A polgárok, sőt a jogalkotók számára is gyanús a történelmi öröksége miatt (nem demokratikus, nem önkéntes szövetkezeti szerveződés a 20. század második felében), és az általános szabályozása gyakran túlságosan korlátozó (pl. Magyarországon nem lehet nyilvánosan tagokat toborozni). Célszerű lenne, ha a tagállamok **külön szabályokat** alkotnának **az energiaszövetkezetekre vonatkozóan**, ami szintén segítene helyreállítani a szövetkezetekbe vetett bizalmat.
- **Részletes szabályokra és végrehajtási rendeletekre van szükség.** Ezek nélkül nem lehet üzleti modelleket és terveket készíteni. A szabályozási tesztkörnyezet jó eszköz a szerződésekben, mérésben, adatmegosztásban, számlázásban stb. bevezetendő jövőbeli lehetőségek tesztelésére.

HOZZÁFÉRÉS A HÁLÓZATHOZ

- **Hálózati fejlesztések.** A hálózathoz való korlátozott hozzáférés hatalmas akadályt jelent az energiaközösségek számára. A megújuló energiaforrások nagyobb arányú integrációja olyan beruházásokat igényel, amelyek növelik a villamosenergia-hálózat rugalmasságát. Ezeket közpénzekből kellene támogatni, ahogy Magyarországon történik a Modernizációs Alapból⁴.
- **Gyorsított „zöld eljárást” a megújuló energiát hasznosító közösségek számára.** A közös döntéshozatali eljárással és alacsonyabb kockázatvállalási képességgel rendelkező energiaközösségek nem tudnak versenyezni a magáncégekkel, ezért az aukciókon előnyben kell részesíteni őket, például az Írországhoz hasonló, külön erre a célra kiírt felhívásokban⁵.
- Az elosztott energia költség-haszon elemzésére alapozva a **hálózati tarifáknak ösztönözniük kell a helyi energiamegosztást.** Ezek az elemzések még mindig hiányoznak a közép- és kelet-európai országokban; ez a RED II által előírt fontos és sürgős feladat a nemzeti energiahatóságok számára.

⁴ ref. MF 2022-1 HU 0-003 Investment Proposal: Energy storage instalments for grid security: <https://modernisationfund.eu/wp-content/uploads/2022/06/MF-2022-1-HU-0-003-Energy-storage-instalments-for-grid-security.pdf>

⁵ Renewable Energy Support Scheme (RESS) in Ireland: <https://www.seai.ie/community-energy/ress/overview/>

- A hálózathoz és a kapcsolódó szolgáltatásokhoz való megfelelő hozzáférés megteremtéséhez elengedhetetlenek az **energiaközösségek és az elosztórendszer-üzemeltetők közötti kapcsolatokra** vonatkozó egyértelmű szabályok. A RED II kimondja, hogy az elősegítő keretrendszernek biztosítania kell, hogy az érintett elosztórendszer-üzemeltető együttműködjön a megújuló energiaközösségekkel az energia megosztásának megkönnyítése érdekében.

A SZAKPOLITIKAI DOKUMENTUMOKBAN SZEREPLŐ CÉLSZÁMOK

- Az Unió napenergia-stratégiája⁶ : 2025-ig minden 10 000-nél nagyobb lakosságszámú településen legalább egy megújuló energiaforrásokon alapuló energiaközösséget kell létrehozni.
- A magyar energiastratégia 2030-ra kitűzött célja: Magyarország minden kistérségében (175) működjön legalább egy (független aggregátor által irányított) megújuló energiaközösség.

Ezek a célok nagyon fontosak a jövőbeli beruházások, technikai és pénzügyi támogatások tevékenységeinek összpontosítása szempontjából, de jól meg kell határozni a fontos célterületeket (vidéki területek), különben a tevékenységek kieshetnek a hatókörből.

ELŐSEGÍTŐ KERETRENDSZER

- Az önkormányzatok, a hatóságok és a polgárok által vezetett kezdeményezések **kapacitásépítése** alapvető fontosságú ahhoz, hogy a fogyasztókat bevonják az energetikai átállásba. Az olyan **technikai segítségnyújtási programokat**, mint az Európai Bizottság **vidéki energiaközösségek tanácsadó hálózata**⁷ (RECAH) és a **megújuló energiák tárháza**⁸, a kísérleti szakasz értékelését követően ki kell terjeszteni.
- A közép-kelet-európai régióban is át kellene venni és támogatni kellene az olyan **nemzeti támogatási rendszereket és egyablakos ügyintézési pontokat** az energiaközösségek számára, amilyenek például Skóciában (a [Local Energy Scotland](https://www.localenergy.scot.nhs.uk/) által működtetett CARES) vagy Ausztriában ([Österreichische Koordinationsstelle für Energiegemeinschaften](https://www.energiegemeinschaften.at/)) is léteznek már.

TEVÉKENYSÉGEK

A közép- és kelet-európai energiaközösségeknek képesnek kell lenniük arra, hogy mérlegeljék helyi igényeiket és lehetőségeiket, és az alábbi listából válasszanak egy vagy több tevékenységet:

- A megújuló forrásokból származó **villamos energia előállítása** az energiaközösségek legjellemzőbb tevékenysége; ez nem korlátozódhat a kollektív önfogyasztásra. **A megújuló energia értékesítése** gyorsabban megtérül, és lehetőséget teremt az energiaközösségek progresszív fejlődésére.

⁶ EU Solar Energy Strategy: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2022%3A221%3AFIN&qid=1653034500503>

⁷ A Vidéki Energiaközösségek Tanácsadó Hálózatának nyitórendezvénye: https://ec.europa.eu/info/events/launch-rural-energy-community-advisory-hub-2022-jun-17_en

⁸Megújuló energiák tárháza: https://energy-communities-repository.ec.europa.eu/index_en

- Az energiaközösségek következő szintű tevékenységei, mint például az **energiatárolás** akár a fogyasztás optimalizálása érdekében, akár az **elektromobilitási** infrastruktúra részeként, vagy a termelés és a fogyasztás **összevonása** a rugalmassági szolgáltatások nyújtása érdekében, több tapasztalatot igényelnek; ezért az energiaközösségeknek fokozatos támogatásra van szükségük.
- **A megújuló alapú hőtermelés** és -fogyasztás eddig kevésbé volt az energiaközösségek fókuszában (például Magyarországon nem szerepelt az energiaközösségek lehetséges tevékenységeinek listáján), pedig ez nagy potenciállal rendelkezik a közép-kelet-európai régióban. A fenntarthatósági kritériumoknak megfelelő helyi kísérleti közösségi megújuló hőenergia-kezdeményezéseket (közpénzekből) támogatni lehetne, mivel a közép-kelet-európai régióban fűtésre (és hűtésre) fordítja a lakosság az energiafelhasználás túlnyomó részét. Minden megújuló energiaforrásnak, különösen a feltételeken megújuló biomasszának helyi, fenntartható forrásokból kell származnia, és eseti alapon szigorú fenntarthatósági kritériumoknak kell megfelelniük; az ilyen megújuló energiaforrásokra támaszkodó közösségi hőprojekteket a helyi igényekhez és feltételekhez kell méretezni és igazítani.
- Az energiaközösségekben az energiahatékonyság növelése és az energiaszegénység csökkentése érdekében történő **újbbeli beruházás** és a nyereség megosztása alapvető fontosságú a **bumerángthatás elkerülése** és az energiafogyasztás valós csökkentése szempontjából.

AZ ENERGIKÖZÖSSÉGEKET TÁMOGATÓ ÁLLAMI TÁMOGATÁS

A nemrégiben elfogadott uniós éghajlatvédelmi, energetikai és környezetvédelmi állami támogatásokra vonatkozó iránymutatások⁹ lehetővé teszik a megújuló energiaforrásokkal foglalkozó közösségek támogatását a RED II keretrendszerével összhangban. Magyarországon van már néhány példa a Modernizációs Alapból¹⁰ támogatott kísérleti közösségi energiakezdeményezések támogatására; az első felhívásokból és a támogatottakból összegyűjtöttünk néhány tanulságot:

- **A vissza nem térítendő támogatásokat pontosabban kell célozni:** a túl alacsony szintű/intenzitású támogatás nem elegendő, de a túlzott támogatás nem hatékony, mivel a támogatás kevesebb pályázóhoz jutna el, és az olcsóbb energia vagy a nagyobb jövedelem nem ösztönözné a támogatottakat az energia okosabb és hatékonyabb felhasználására.
- **A visszatérítendő támogatások** hatékonyabban támogatnák a megtérülő beruházásokat. A támogatás biztosítható a közösségekben történő további beruházásokhoz szükséges **feltöltődő alap** kezdőtőkéjeként.
- **A támogatott tevékenységek** nem korlátozódhatnak a műszaki innovációra és a létesítményekre; a **társadalmi innovációt** is támogatni kell. A közép-kelet-európai régióban erősíteni/fejleszteni kell a rendszerszintű/közösségi együttműködés és a kollektív döntéshozatal kultúráját, az energiaközösségek szervezését és támogatását kapacitásépítő tevékenységként is támogatni kell.

⁹2022. évi iránymutatás az éghajlatvédelmi, környezetvédelmi és energetikai állami támogatásokról: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/qanda_22_566

¹⁰ MF 2021-1 HU 0-001 Hungary Investment Proposal: Development of energy communities: <https://modernisationfund.eu/wp-content/uploads/2021/12/MF-2021-2-HU-0-002-Development-of-Energy-Communities.pdf>

- **Adókedvezmény:** Mivel az energiaközösségek költségcsökkentésből származó pénzügyi előnyei korlátozottak az energiaellátási rendszerben, társadalmi és környezeti előnyeiket adókedvezményekkel, például alacsonyabb áfával kell jutalmazni.

Jogi nyilatkozat: Az ajánlások listája a műhelytalálkozó résztvevőinek tapasztalatain alapul, így a lista nem teljes, de áttekintést ad a közép- és kelet-európai közösségi energiával kapcsolatos kihívásokról és igényekről.

Angol eredetiből fordította: Géczy Balázs

Supported by:

on the basis of a decision
by the German Bundestag

Ez a projekt az [Európai Éghajlatváltozási Kezdeményezés \(EUKI\)](#) része. Az EUKI a német Szövetségi Gazdasági és Klímavédelmi Minisztérium (BMWK) projektfinanszírozási eszköze. Az EUKI projektötlet-pályázatának megvalósítója a Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH. Az EUKI átfogó célja, hogy éghajlat-politikai együttműködést ápoljon az Európai Unióban, az üvegházhatást okozó gáz kibocsátások csökkentése érdekében.

Az ebben a dokumentumban kifejtett véleményekért kizárólag a szerzők felelnek, és nem feltétlenül tükrözik a Gazdasági és Klímavédelmi Minisztérium (BMWK) álláspontját.